
Fyzická geografie

Zdeněk Máčka

Lekce 5

Tvary vytvořené tekoucí vodou

---

1. Fluviální procesy a tvary

- FLUVIÁLNÍ TVARY = tvary zemského povrchu vytvořené činností tekoucí vody.
  - Formy povrchového odtoku:
    - plošný
    - liniový
-

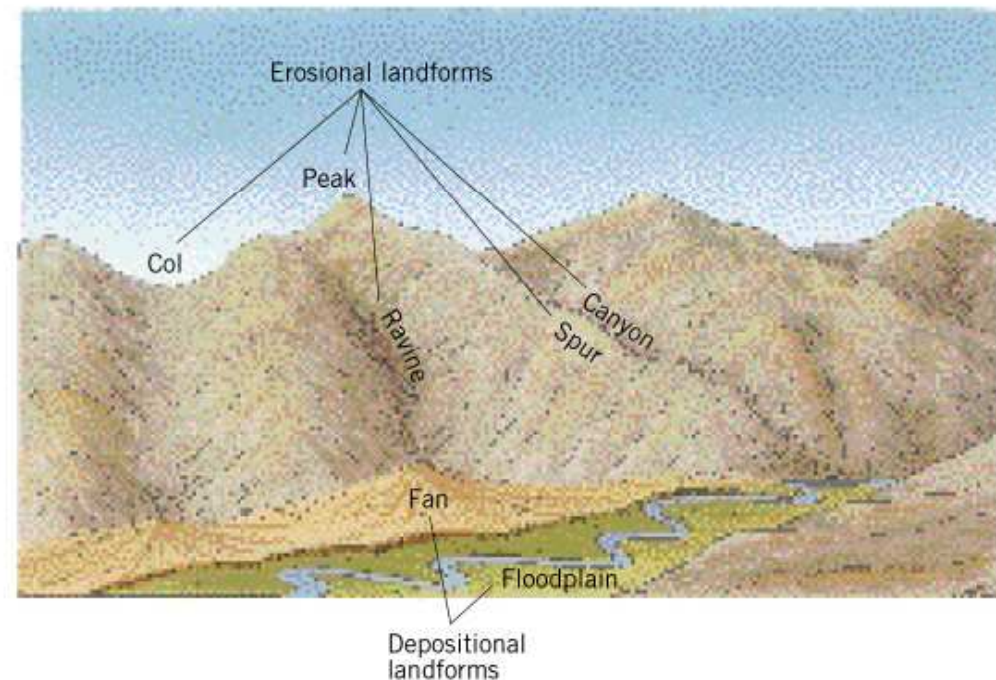
Erozní a akumulční fluviální tvary

- Základní skupiny fluviálních procesů:

- eroze
- transport
- akumulace

- Základní typy fluviálních tvarů:

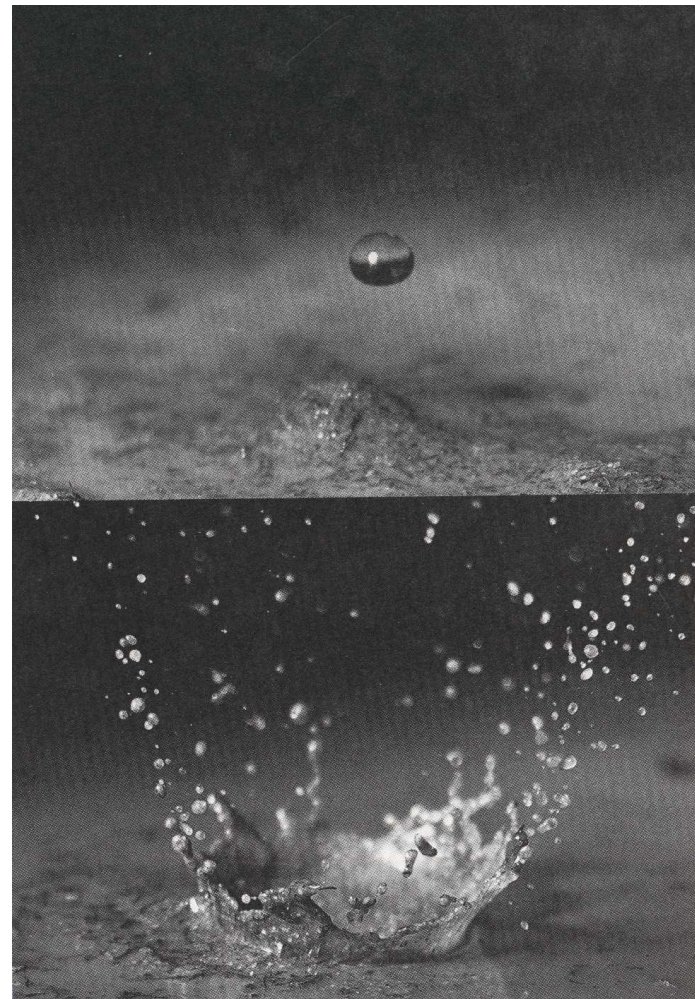
- erozní
- akumulční

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

2. Eroze půdy

- Geologická eroze
- Akcelerovaná (antropogenní) eroze
- Příčiny akcelerované eroze:
  - narušení vegetace,
  - změna fyzikálních vlastností půdy.
- Dešťová (pluviální) eroze

Formy eroze

- Plošný splach
- Ron (plošný splach + stružková eroze)
- Stržová eroze

Eroze v semi-aridních oblastech

BADLANDS = povrch silně rozčleněný stržovou erozí, budovaný jílovitými sedimenty bez vegetačního krytu.

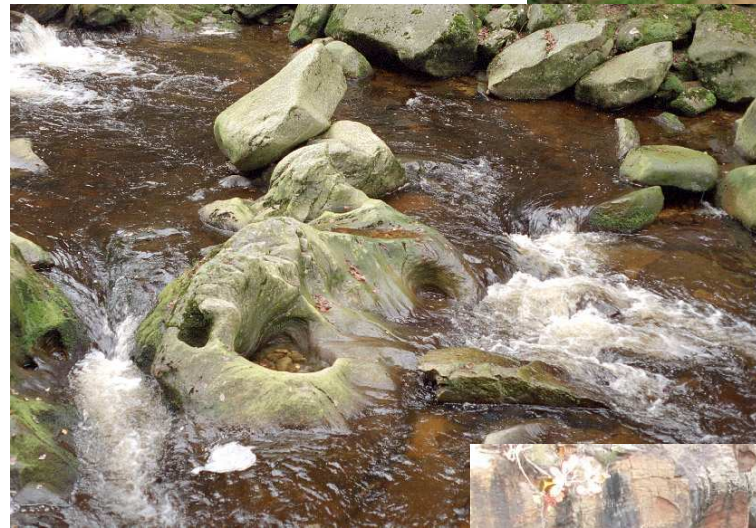

3. Geomorfologická práce řek

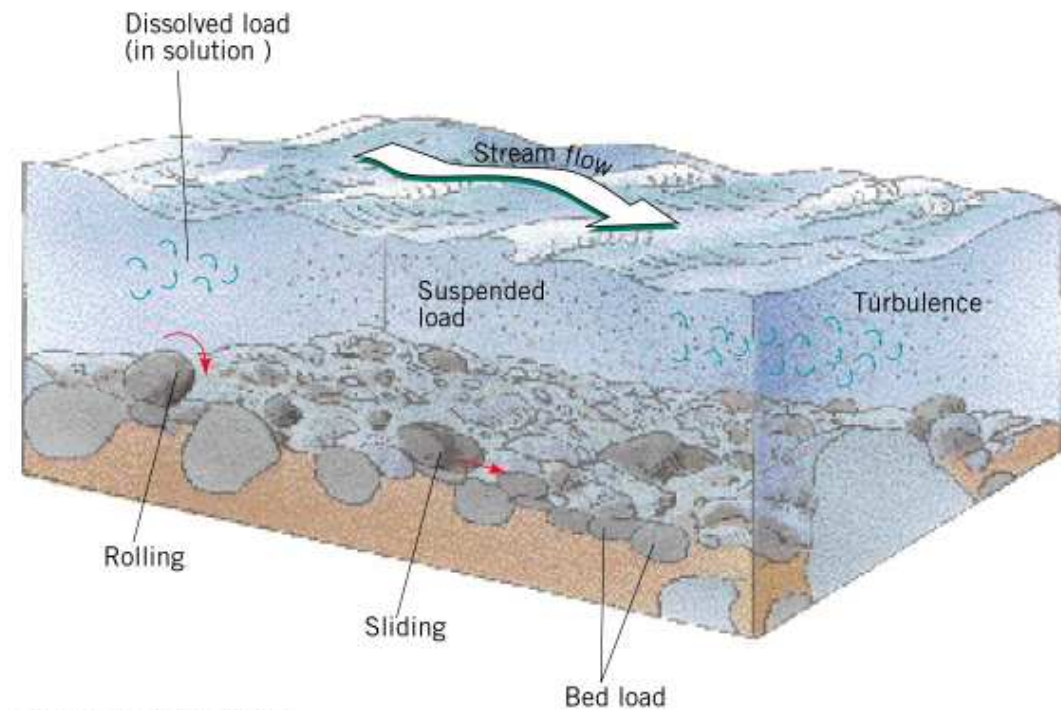
EROZE

- Typy říční eroze:
  - hloubková,
  - boční (laterální) – způsobuje sesouvání břehů.
- Abraze unášených sedimentů → opracování úlomků (valouny).
- Evorze → obří hrnce.

TRANSPORT

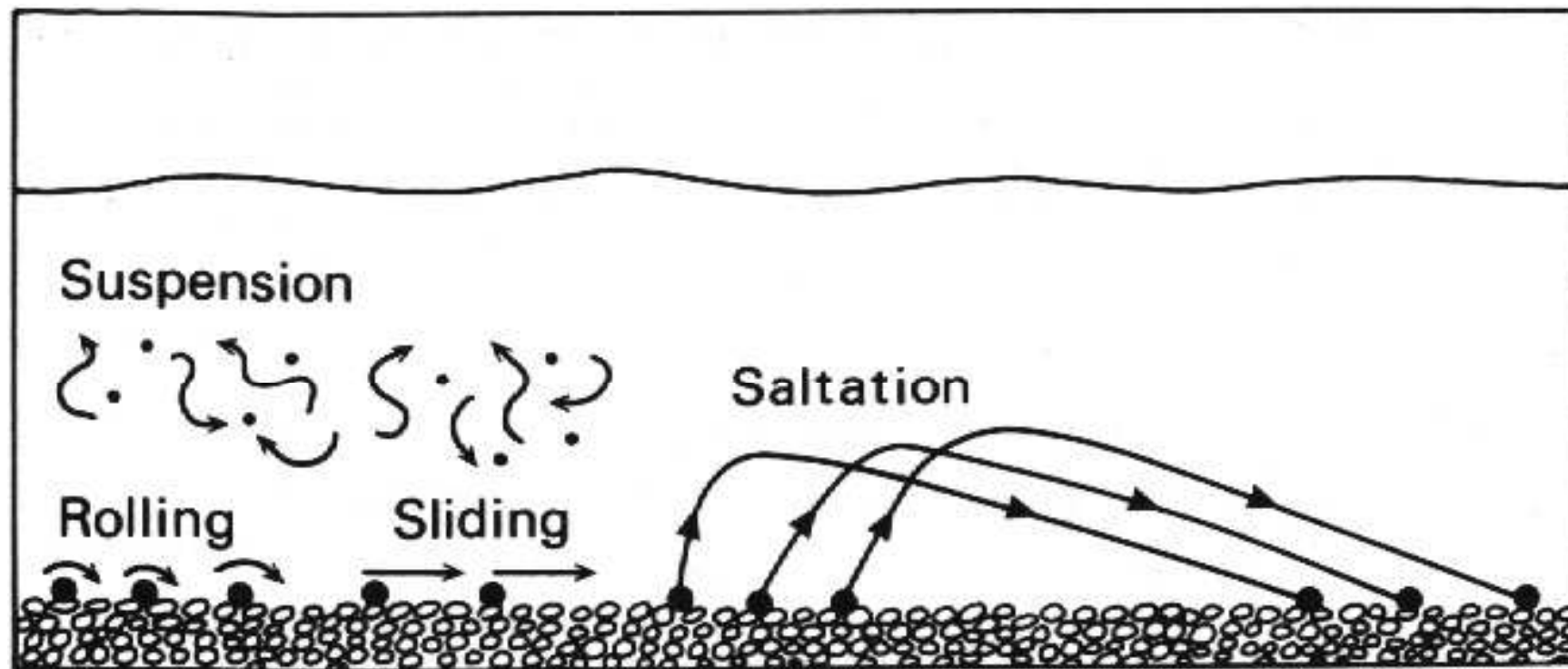
- Formy unášených sedimentů:
  - rozpuštěné látky (roztok)
  - dnové splaveniny
  - plaveniny (suspenze)

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

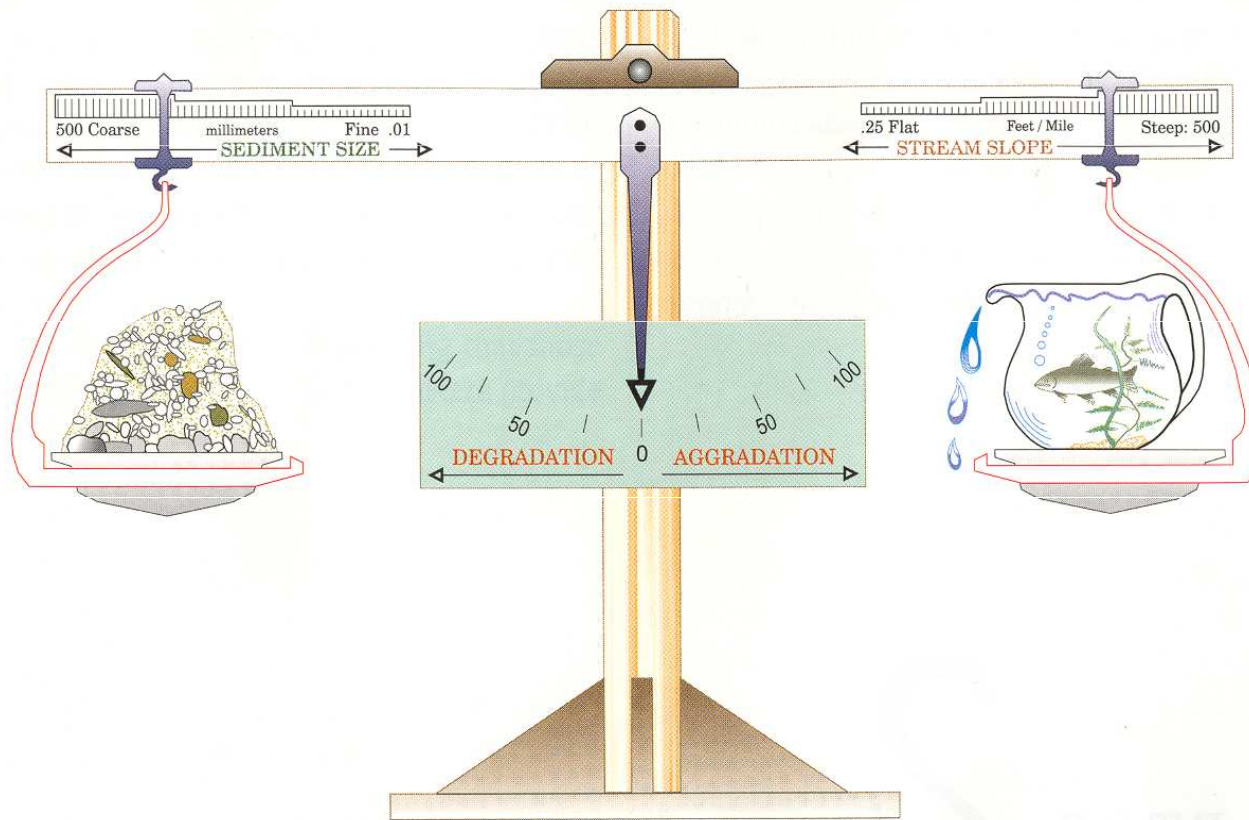

Způsoby transportu dnových splavenin

- Valení
- Posunování
- Saltace

Transportní kapacita vodních toků

$$(\text{Sediment LOAD}) \times (\text{Sediment SIZE}) \propto (\text{Stream SLOPE}) \times (\text{Stream DISCHARGE})$$

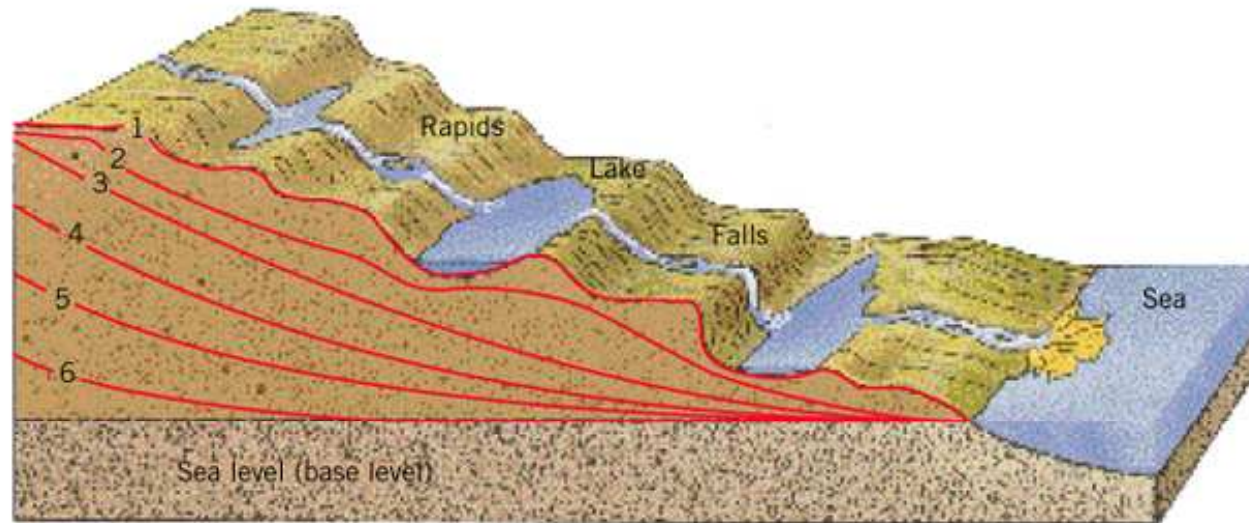
AKUMULACE

- Fluviální akumulční tvary:
  - náplavový kužel,
  - údolní niva,
  - delta.

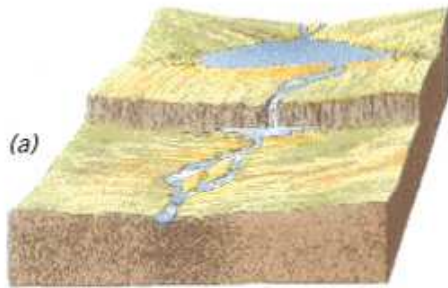
4. Geomorfologický vývoj říčních údolí

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

- **ŘEKA VE STAVU ROVNOVÁHY** = stav vzájemného přizpůsobení spádu, rychlosti proudění, hloubky, šířky a drsnosti koryta, říčního vzoru a dalších charakteristik tvaru koryta tak, aby byl řeka měla dostatek **energie** pro **transport materiálu** dodávaného do řeky z povodí; řeka neeroduje, ani neukládá.

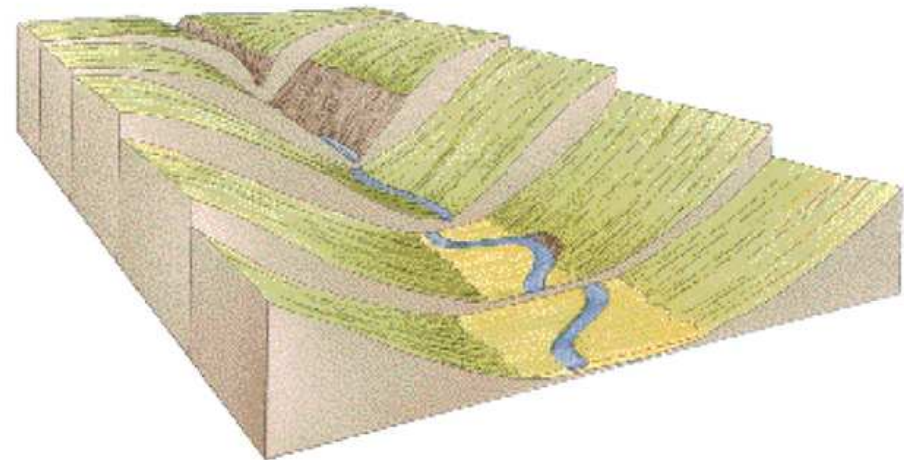
Vývoj říční erozí modelovaného reliéfu

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

EROZNÍ BÁZE:

- místní
- hlavní (hladina světového oceánu)

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Vodopády

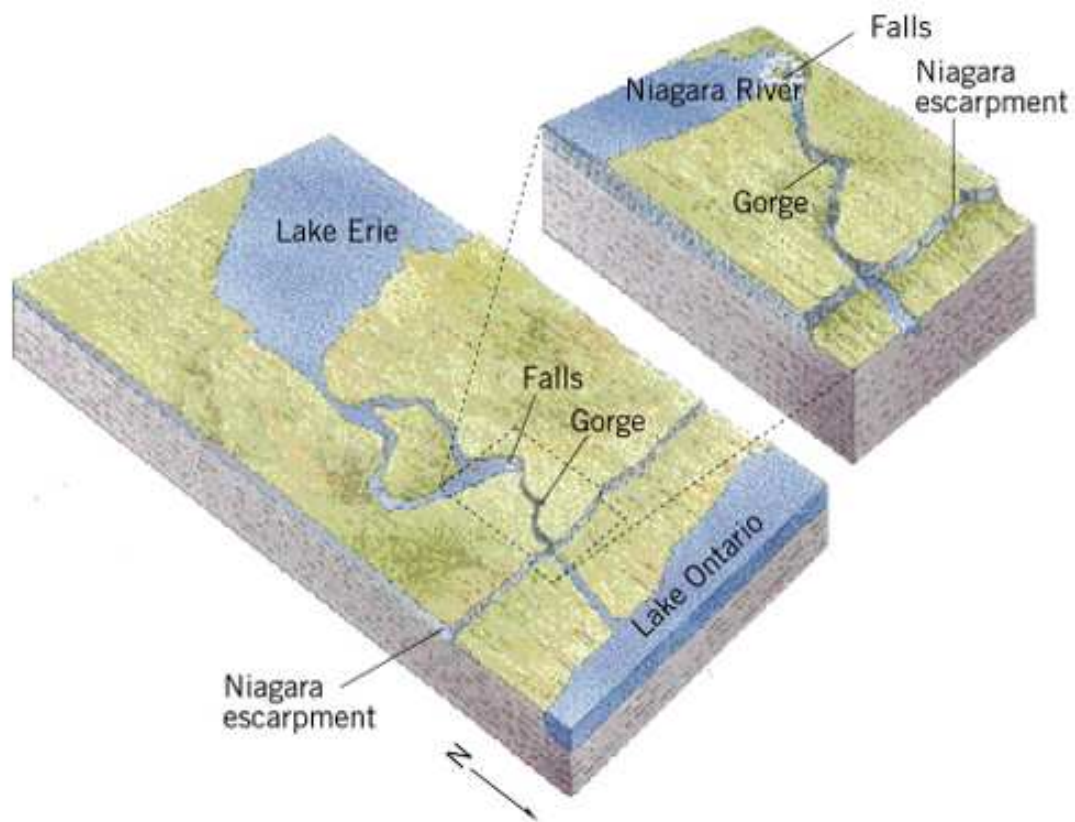
- Příčiny vzniku vodopádů:
  - strukturně-geologické,
  - morfologické.

Augrabies Falls,
Severní Kapsko, JAR

Geologická historie Niagarských vodopádů

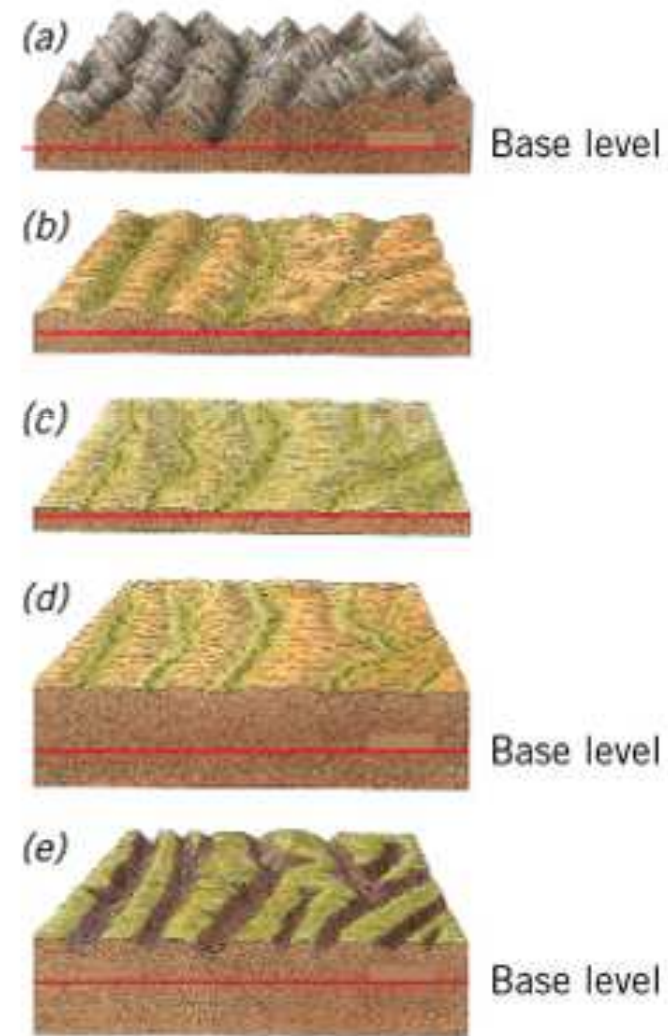

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Normální erozní cyklus

- Erozní báze:
- Etapy vývoje reliéfu: mládí, zralost, stáří.
- Zarovnaný povrch (parovina, peneplén)
- Zmlazení reliéfu

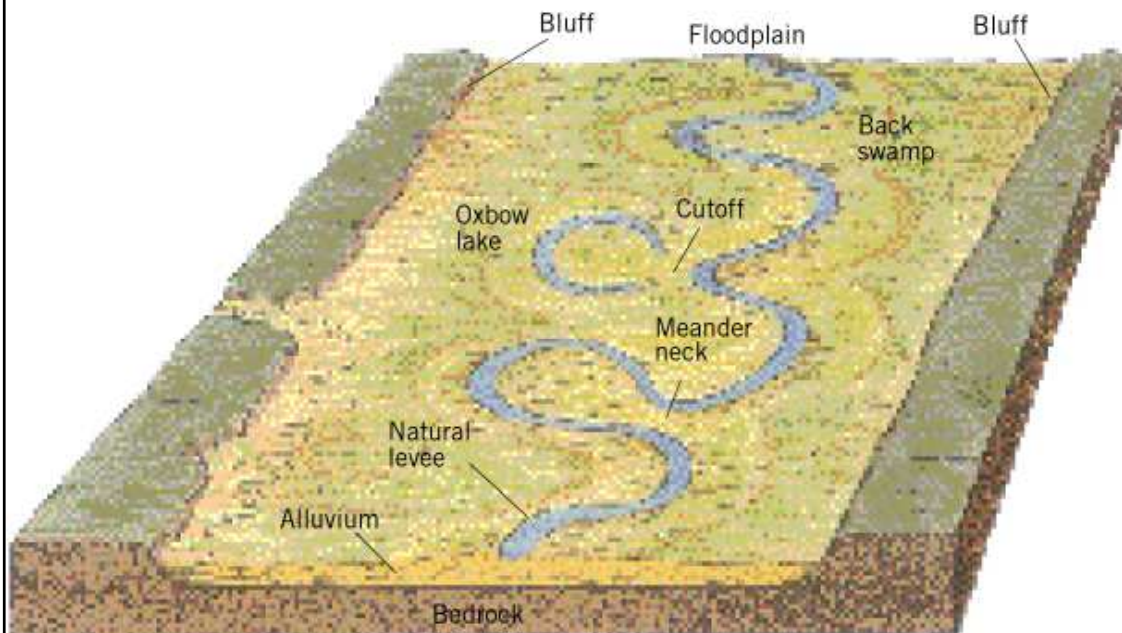
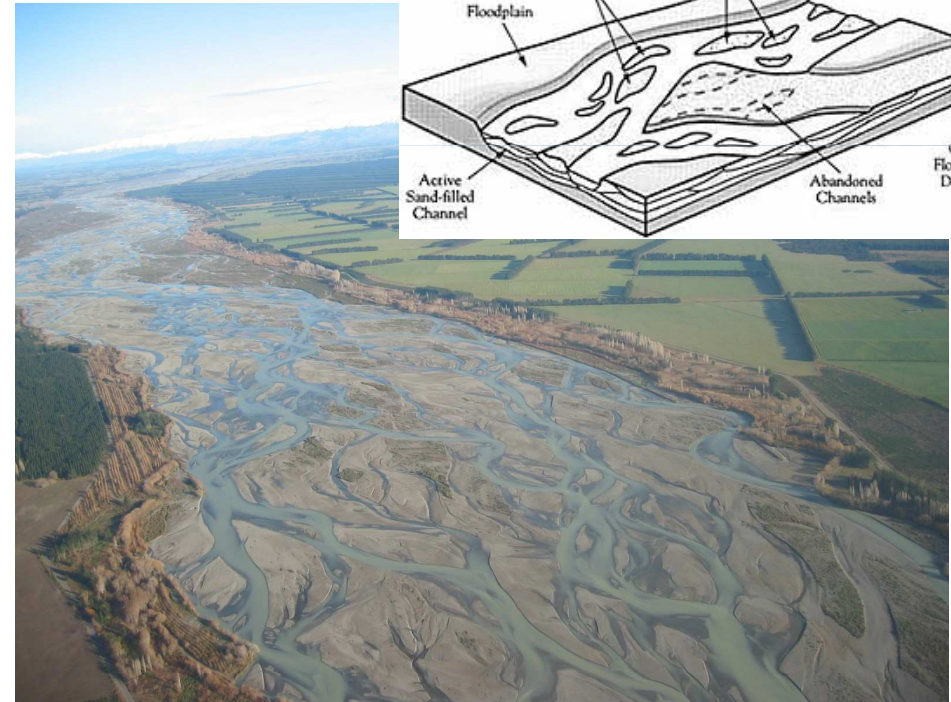
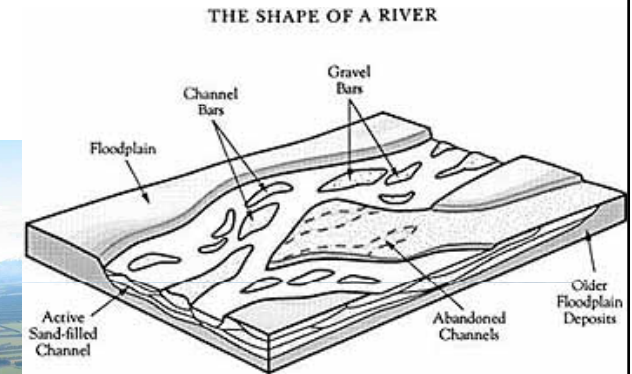

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Aluviální řeky a údolní niva

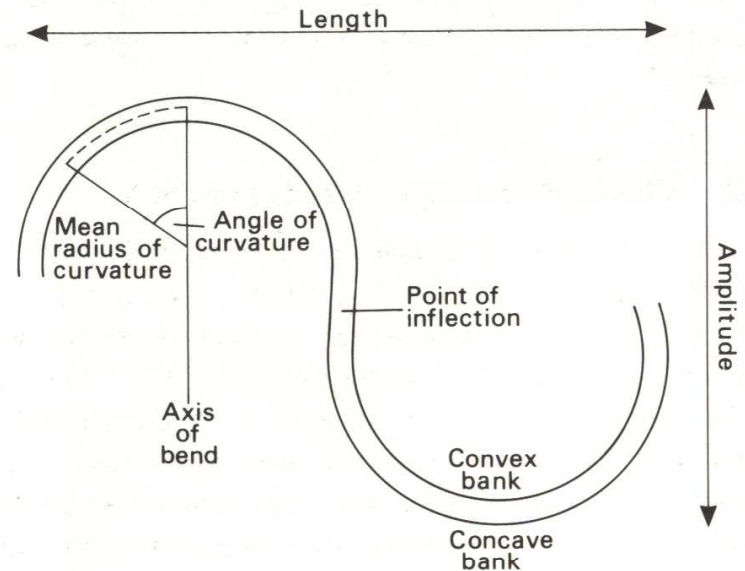
- Kategorie vodních toků:
  - toky se skalním korytem
  - aluviální vodní toky:
    - přímé,
    - menadrující,
    - divočící,
    - anastomózní.

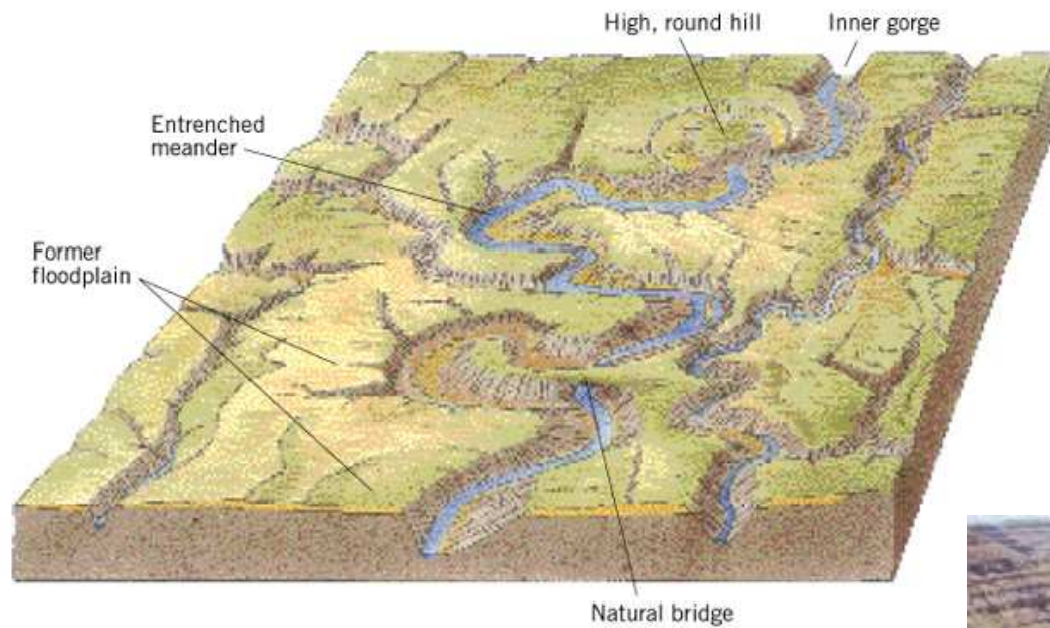

Říční meandry

- Geometrie meandru:
  - rádius,
  - vlnová délka,
  - amplituda.
- Konkávní břeh (nárazový, výsep) – břehová nátrž, konvexní břeh (jesep) – jesepní lavice.
- Inflexní body

Zakleslé meandry

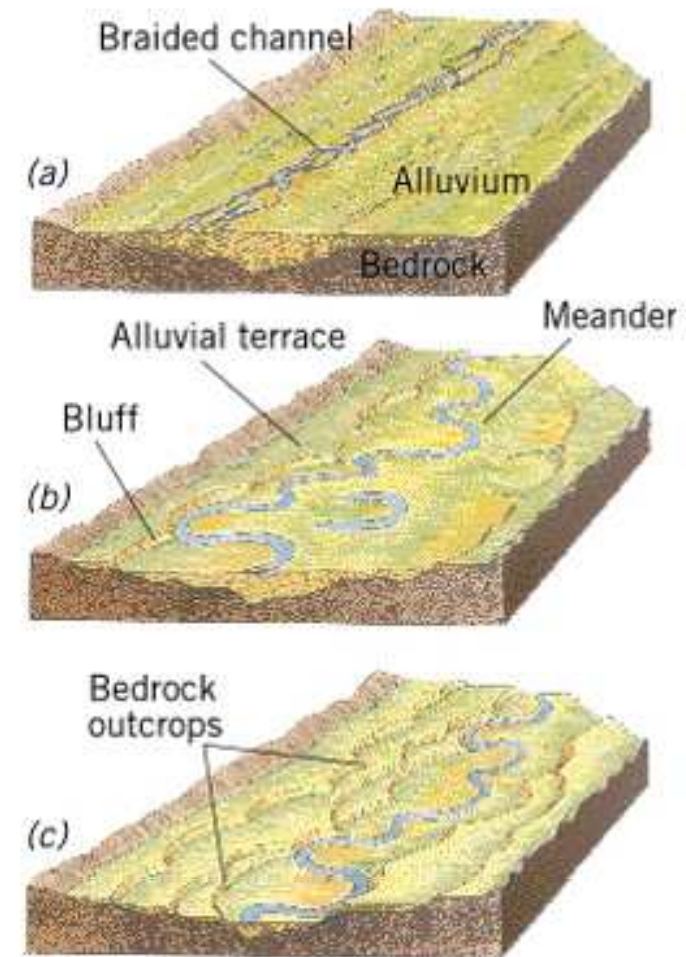
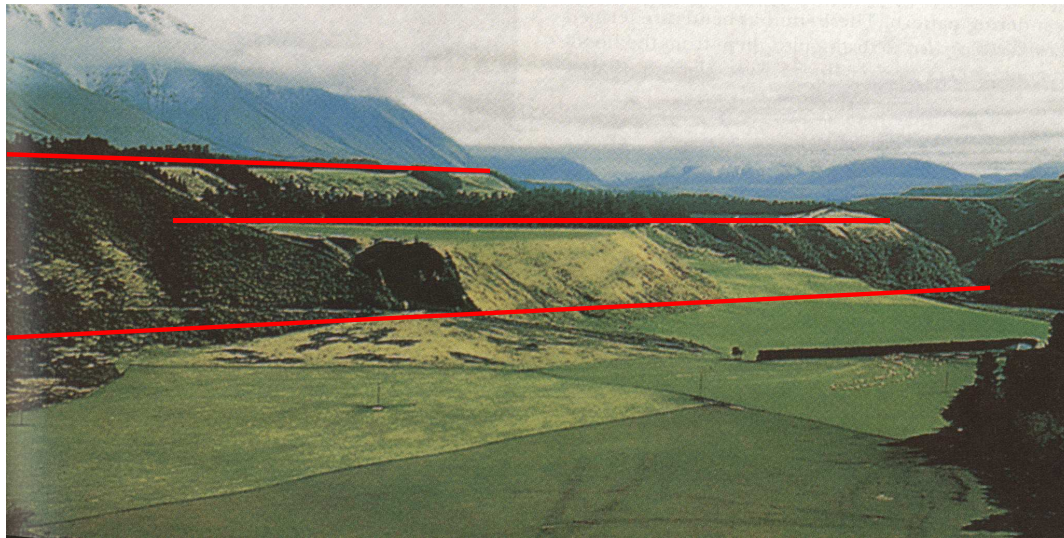
Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Agradace a říční terasy

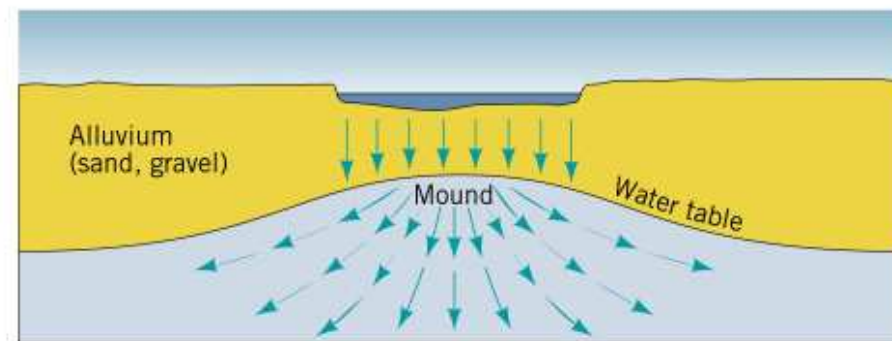
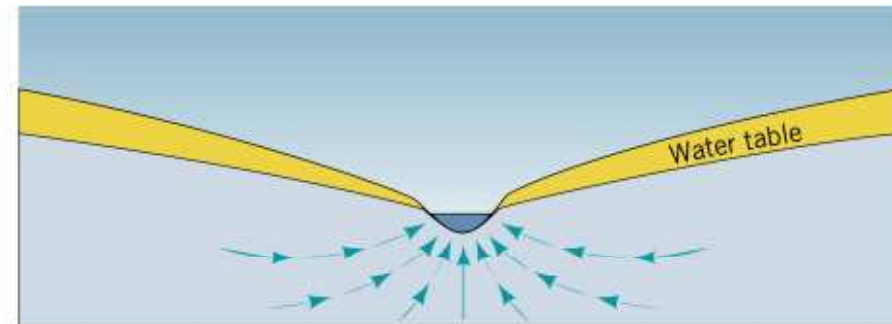
- Agradace = akumulace říčních uloženin na údolním dně.
- Říční terasa = stupeň v údolním svahu, původní údolní dno; výsledek hloubkové eroze řeky.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

5. Řeky v suchých oblastech

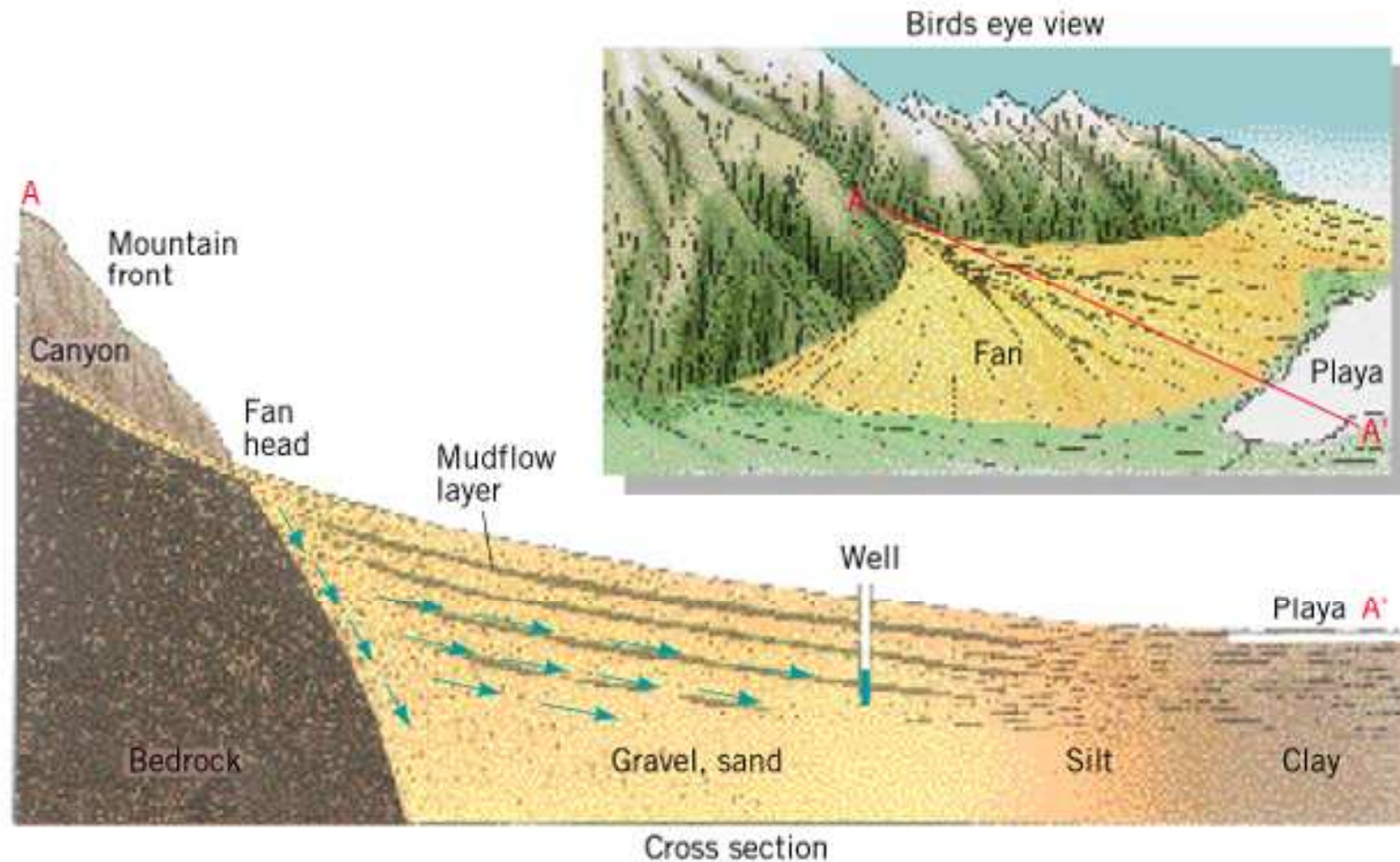
- Vztah mezi povrchovou a podzemní vodou – humidní a aridní oblasti.
- Divočící a anastomózní řeky.

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Vnitřní stavba náplavového kuželu

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Divočící řeky a náplavové kužely

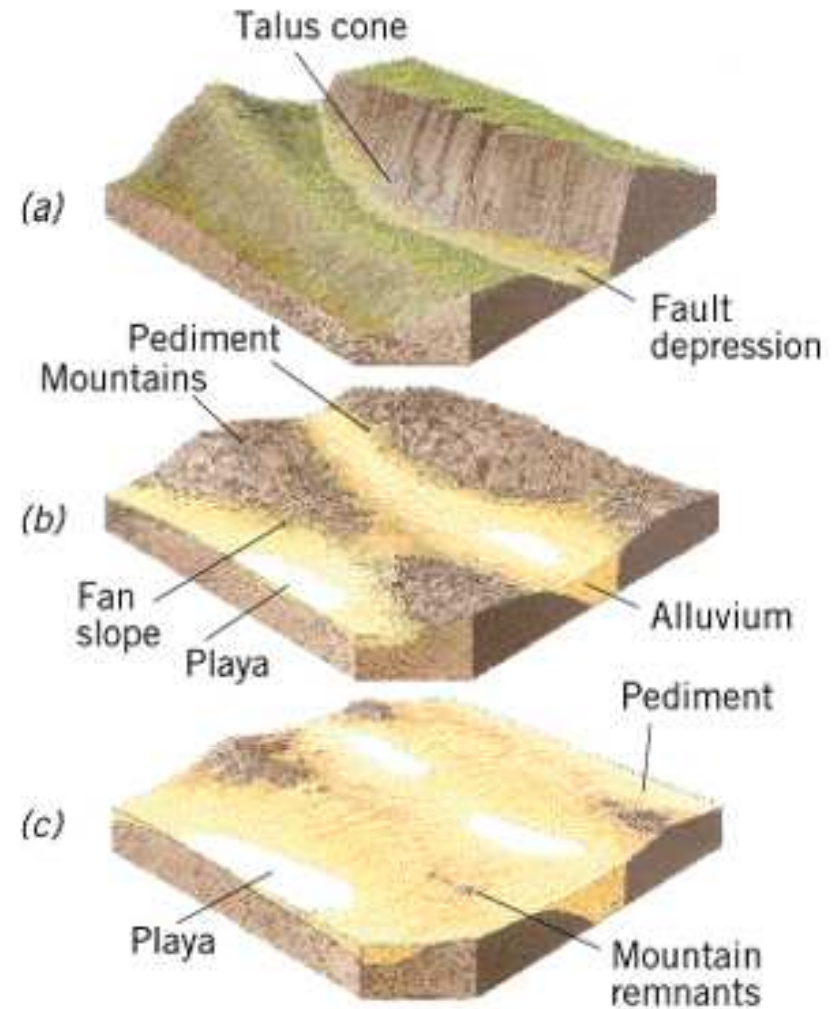

Vývoj pohoří v aridních oblastech

BOLSON:

- Pedimenty
- Náplavové kužely → bajada.
- Solná pánev (playa)

Copyright © John Wiley & Sons, Inc.

Bolson se solnou pánví (playa)

